

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

УДК 37.015.31:7

Володимир Томашевський, кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуто зміст, механізми функціонування і взаємозв'язку факторів, що сприяють розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів у процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: естетична діяльність, естетична потреба, інтерес, мотив, мета.

Літ. II.

Владимир Томашевский, кандидат педагогических наук, доцент, докторант
Луганского национального университета имени Тараса Шевченко

РАЗВИТИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ БУДУЩИХ ДИЗАЙНЕРОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

В статье рассмотрено содержание, механизмы функционирования и взаимосвязи факторов, способствующих развитию эстетической активности будущих дизайнеров в процессе их профессиональной подготовки.

Ключевые слова: эстетическая деятельность, эстетическая потребность, интерес, мотив, цель.

Volodymyr Tomashevsky, Ph.D. (Pedagogic) Docent,
Postgraduate of Lugansk National University by T. Shevchenko

DEVELOPMENT OF FUTURE DESIGNERS' AESTHETIC ACTIVITY IN PROCESS OF THE PROFESSIONAL PREPARATION

In article is considered a matter, machinery of the function and correlation of factors, which promote to the development of the future designers' aesthetic activity in process their professional preparation.

Keywords: aesthetic activity, aesthetic necessity, interest, motive, aim.

Постановка проблеми. На кожному етапі розвитку суспільства час висуває до молодого покоління, студентства вищих навчальних закладів певні вимоги, від вирішення яких залежить, якою буде наша держава і суспільство завтра. Тим більше, якщо мова йде про фахівців мистецького, дизайнерського спрямування, які за родом своєї майбутньої діяльності, як ніхто інший, повинні докласти зусиль в перетворенні навколишнього світу на красиве і гармонійне середовище, нести людям високе розуміння мистецтва, використовуючи надбання національної та світової культури.

За таких умов зростає значення набуття універсальних, наскрізних і притаманних широкому загалу людей цінностей, які адекватно сприймаються в суспільстві і не протирічать людській природі – цінностей естетичної культури. Перед майбутніми дизайнерами в системі підготовки вищої школи такі завдання набувають особливої ваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами вивчення природи естетичного, в яких започатковано їх постановка, цікавилися різні

вчені. З точки зору психологічної (Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та ін.), філософської і культурологічної (В. Іванов, І. Гаврилюк, М. Каган, А. Комарова, В. Мазепа, Л. Новікова, Л. Левчук, І. Лисий, В. Лозовий, В. Рябов, В. Толстих та ін.) та педагогічної (В. Бутенко, О. Колеснікова, Л. Масол, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Рудницька, В. Швирка, Г. Шевченко та ін.) науки ці питання ставляться в загальному світоглядному і концептуальному аспектах.

Не вирішеними залишається коло питань, пов'язаних з безпосередньою підготовкою майбутніх дизайнерів, формуванням їх духовної, і зокрема, естетичної культури.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення змісту, механізмів функціонування і взаємозв'язку факторів, що сприяють розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах в процесі їх професійної підготовки.

Результати дослідження. В ході нашого дослідження необхідно приділити увагу шляхам розв'язання проблеми формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах вже на сучасному етапі

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

розвитку і становлення мистецької, педагогічної та дизайн-освіти. На підставі досліджуваного нами теоретичного матеріалу було визначено і відокремлено на певні групи ряд факторів, до яких слід віднести: фактори, що сприяють розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів; фактори, які супроводжують формування їх естетичної культури та фактори, які використовуються майбутніми дизайнерами у процесі реалізації ними надбань естетичної культури.

В своєму дослідженні ми приділимо головну увагу групі факторів, *що сприяють розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів*. Розкриття цієї групи факторів потребує детального вивчення одного з компонентів естетичної культури – естетичної діяльності, що визначається сучасною вітчизняною літературою як “будь-яка людська діяльність в її загальнолюдському вимірі” [1, 98] або “специфічна здатність особистості і людства в цілому перетворювати дійсність за законами краси” [1, 97].

Суспільно-історична практика, яка є першопричиною виникнення і розвитку здатності людини до перетворення світу за законами краси, засвідчує, що виокремлення естетичної діяльності з праці фізичної, продуктивної, відбулося завдяки поступовому ствердженню матеріалістичного погляду на розуміння причин і рушійних сил еволюційного процесу людства [2, 31]. Окрім цього, марксистська теорія висунула певні вирішення проблеми активності свідомості людини по відношенню до практики, вважаючи що праця є вічною природною умовою людського існування і несе в собі творчий компонент. Це положення тісно пов’язує естетичну діяльність з творчою діяльністю, що має перетворюючий характер впливу і вносить відповідний естетичний сенс в матеріальну і духовно-практичну активність особистості, накладає міцний відбиток на все, що робить людина впродовж свого життя.

На думку Л. Новікової, праця і суспільна діяльність особистості мають з усіма живими системами загальні біологічні механізми активності, що виникають із необхідності адаптації до умов існування і постійно змінюються [7, 20]. Але на відміну від безпосередньої реакції тварин на зміну навколишнього середовища, людина в своїй практичній діяльності, впливаючи на природу, здійснює свою свідому мету так, що “наприкінці процесу праці отримує результат, який вже на початку цього процесу людина мала в уявленні, тобто ідеально” [7, 21]. Це означає, що будь-яка активність чи діяльність особистості, в тому числі і естетична, має чітко визначений, орієнтований

на певну мету або причину предмет, який в кінцевому рахунку виражається або матеріально або у формі ідеальної моделі майбутнього результату діяльності і її стратегії. Ці два рівня, пов’язаних між собою, “є цілеспрямованим відображенням (духовна діяльність) і цілеспрямованою зміною (практична діяльність) дійсності” [7, 21].

Процес формування естетичної культури майбутніх дизайнерів є діяльним, активним процесом засвоєння певних принципів і правил теоретичного і практичного характеру, тому виокремлення основних рушійних сил цього процесу, з’ясування їх спільних та відмінних рис має з точки зору нашого дослідження принциповий характер.

В структурі діяльності головним стимулюючим елементом О. Леонт’єв називає *потребу*, яка виникає в результаті предметного виявлення і набуває своєї конкретності, а предмет, що при цьому сприймається (уявляється, мислиться), стає мотивом [6, 205]. Особливістю потреби як внутрішньої сили особистості є її здатність реалізовуватися тільки в діяльності. Іншими словами, потреба “першочергово виступає як передумова діяльності, але як тільки суб’єкт починає діяти, одразу відбувається її трансформація, і потреба перестає бути тим, чим вона була віртуально, “в собі”. Чим далі йде розвиток діяльності, тим більше ця її передумова перетворюється в її результат” [6, 205].

На думку І. Лисого, задоволення потреби змінює стан особистості і, здійснюючись за рахунок перетворення предмету діяльності, об’єкту, а також і їх відносин, неминує народжує нові потреби. Якісна новизна протиріччя, що виникає, зумовлює, в свою чергу, формування нових засобів його розв’язання, нових видів діяльності [10, 174]. За словами В. Рябова, наші потреби є життєвою необхідністю. “Ми їх не вигадусмо, а можемо лише усвідомлювати або не усвідомлювати. Усвідомлення потреби є усвідомлення своєї необхідності діяти в цьому світі так, а не інакше. Будь-яка потреба в своїй першооснові з’являється в результаті взаємодії людини і середовища” [8, 105]. В цьому він бачить ключ до розуміння проблеми формування потреб, адже в загальному плані діяльність, в кінцевому рахунку, спрямована на підтримання і збереження життя особистості в його матеріальному і духовному компонентах.

В потребах знаходить своє вираження не тільки залежність особистості (суб’єкта) від зовнішніх факторів, “об’єктивна детермінованість його діяльності”, але й “детермінуюча здатність суб’єкта, її активність”. Остання, як здатність

особистості до відносно самостійної участі в загальній детермінації, безпосередньо виявляється в сфері мотивації та цільової детермінації [10, 172].

Загальноприйнято існує розподіл потреб на біологічні та соціальні, де в самому загальному вигляді духовні потреби відносять до вищих соціальних потреб (І. Гаврилюк, О. Леонт'єв, В. Рябов та ін.). В свою чергу духовні потреби, за твердженням В. Рябова, розподіляються наступним чином: потреба в пізнанні як найважливіша духовна потреба особистості; потреба в спілкуванні як морально-людська потреба; потреба в праці як духовно-практична потреба, що визначається суспільними відносинами, системою соціальних, економічних та ідеологічних зв'язків; естетична потреба як уроджена здатність людини засвоювати світ і перетворювати його за законами краси [8, 109].

Розвиток духовного виробництва, на думку О. Леонт'єва, народжує такі потреби, які можуть існувати тільки за наявності певного плану свідомості. Формуючи особливий тип предметно-функціональних потреб, таких як потреба в праці, художній творчості та ін., головним залишається те, що потреби особистості вступають в нові відносини одне з одним, і хоча задоволення біологічних потреб залишається для людини передумовою його життєдіяльності, спеціально-людські, "вищі" потреби, здебільшого переважають їх [6, 208].

Означені вище потреби є невід'ємною складовою частиною в процесі формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. Особливої ваги в ньому набуває стан наповнення естетичних потреб особистості "як важливого показника розвитку естетичної свідомості, її загальної естетичної культури" [3, 74]. "Естетична потреба – це потреба в гармонії, погодженості всіх сторін людської життєдіяльності, а також у гармонійних відносинах особи і суспільства, суспільства і природи" [3, 72]. Для майбутнього дизайнера як активного виробника і каталізатора всього естетичного саме естетична потреба є не тільки фаховою необхідністю, але й життєвим покликанням. Це яскраво засвідчує визначення, що надається в довіднику з естетичного виховання: "Естетична потреба – це потреба людини в духовному самовдосконаленні, яка сприяє розкриттю творчих сил в усіх сферах її життєдіяльності... Естетична потреба не зводиться до споглядання, вона включає і потребу створення прекрасного, виявлення себе в творчості як цілісної особистості" [3, 73].

Вирішення завдань формування естетичної культури майбутніх дизайнерів пов'язано з однією

з найважливіших загальнокультурних задач – духовно-практичного ствердження людини в його родовому, оволодіваючому засобі діяльності. І. Лисий так розкриває механізм формування суспільної естетичної потреби особистості. Виділяючи себе з природи і будуючи з неї суб'єкт-об'єктні відносини, особистість на сучасному етапі предметно-перетворюючої діяльності давно перейшла від екстенсивного характеру її взаємовідносин з природою до інтенсивного, що виражається у так званій "вільній свідомій діяльності", "управлінням всіма силами природи" і конституюється як процес оволодіння природою. Матеріальна практика суспільства робить необхідним і духовно-практичні форми такого ствердження, тому це знайшло своє відображення в суспільній свідомості і певним чином фіксується в культурі – потребою суспільної особистості стає відокремлення особливих видів духовно-практичної і культурної діяльності, формування відповідних її механізмів.

В основі такої потреби лежить ряд протиріч, головними з яких є таке, що виникає в процесі засвоєння людиною природи між творчими здібностями особистості і продуктивними можливостями природи, її безперервним, формоутворюючим потенціалом, а також протиріччя між наявним та необхідним станом формуючих здатностей особистості. Важливим для нашого дослідження є ствердження того, що в такому разі потреба задовольняється не за рахунок природи, а за рахунок самої особистості, що виражається в саморозвитку її сутнісних сил, удосконаленні людського (оволодіваючого, творчого) засобу діяльності. "Ця потреба детермінує зусилля суб'єкта, спеціально спрямовані на таке удосконалення, що можливе в тій самій предметно-перетворюючій діяльності, не тільки інтенсифікуючи цей процес, але й викликаючи до життя спеціальні механізми його внутрішньої стимуляції, які і складають основу естетичного аспекту культури" [10, 177]. Вчений робить висновок і ми погоджуємося з його думкою, що *естетична потреба особистості* – це потреба в таких духовно-практичних механізмах, які забезпечують гармонізацію сутнісних сил людини і формоутворюючих сил природи, стимулюють умови, спрямовані на цю гармонізацію і пошуки єдино можливих шляхів збалансування відносин суспільства і середовища.

Становлення ж суто художньої діяльності, що має принципове значення для розуміння механізмів формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах, дизайну як майбутньої професії, відбувалося історично на засадах індивідуального

підґрунтя і зростання ролі особистості, її суспільно-культурної значущості в Новий час і до сьогодення. “Мистецтво (і тільки воно, окрім безпосереднього життєвого досвіду індивіда) здатне переводити “зовнішнє” для людини у внутрішні компоненти його особистісної структури, і робити це невимушено, перетворюючи суспільну регуляцію в саморегуляцію поведінки індивіда” [10, 181].

Залучення особистості в естетичну (художню, дизайнерську) діяльність надає як соціалізуючий, так і індивідуалізуючий ефект. Суміщення в майбутній дизайнерській діяльності здатності і реалізації їх в синтетичному і інтегрованому вираженні передбачає становлення особистісних якостей людини, що дозволяє вбачати в такій діяльності духовне, естетичне забезпечення становлення особистості як самостійної одиниці діяльності, її активності і здатності до самовизначення і самоіснування. Таким чином, дизайнерська (художня) діяльність, що викликана до життя потребою людини, сама розвиває, збагачує і робить нагальною цю потребу.

Специфічним фактором, що спонукає до естетичної активності майбутніх дизайнерів є *інтерес*. Загальним з потребами у них є те, що вони обидва є збуджуючими силами в практиці людської діяльності і обидва також об’єктивно притаманні людині незалежно від того, усвідомлюються вони чи ні; а відмінним – що потреба первинна по відношенню до інтересу, адже “відображує глибинний стан людини в середовищі”. “Інтерес висловлює відношення людини до конкретних явищ цього середовища. Інтерес – це форма виявлення потреби, в якій люди усвідомлюють свої потреби” [8, 118]. Кожна потреба знаходить, таким чином, своє виявлення в інтересах до тих об’єктів, які здатні задовольнити її. Звідси і відношення користі, доцільності, які завжди притаманні інтересам.

“Між потребами і інтересами існує безпосередній зв’язок, зумовлений тим, що обидва ці феномени мають багато спільного, представляють специфічний вид відношень особистості з навколишнім середовищем. Основу їх виникнення складає процес праці, матеріальне і духовне виробництво. Потреби і інтереси, виникаючи в результаті взаємодії суб’єкта і об’єкта, розкривають механізм дії особистості, виступають в якості її спонукальної сили до дії. І потреби, і інтереси завжди соціально зумовлені і носять історичний характер” [5, 57]. Взаємодія потреб і інтересів полягає, перш за все в тому, що зміст потреб визначає спрямованість інтересів, які в першу чергу детермінуються потребами суспільства. Потреби, пов’язуючи природу і суспільство, створюють перехід біологічного в

соціального, інтереси ж знаходячись в сфері суспільства, виражають усвідомлені потреби, доповнюють тісний зв’язок між природою людини і суспільством [5, 57]. У всіх випадках інтереси, збігаючись з потребами, регулюють і спрямовують естетичну діяльність особистості [11, 106].

Т. Верещагіна, С. Іконнікова, М. Каган, Н. Рибакіна та інші вважають перехід від потреби і інтересів до діяльності опосередкованим особливим станом психіки, що визначається поняттям “настанови”. Д. Узнадзе охарактеризував такий специфічний стан наявності потреби в ситуації її задоволення в суб’єкті нахилом або спрямованістю як “готовність його до здійснення акту, що може задовольнити цю потребу... як настанову його до здійснення певної діяльності” [9, 81].

Крізь призму виробничих відносин інтерес ще називають “формою відображення” їх “посередництвом народжених потреб”. В інтересі здійснюється зв’язок об’єктивного (виробництво, суспільні відносини, потреби) і суб’єктивного (воля, емоції, мотиви) і через нього здійснюється перетворення об’єктивних причин в суб’єктивні спонукання і, навпаки, суб’єктивне перетворюється в об’єктивне, а свідомий намір – в реальну дію, що змінює світ [5, 58].

В. Рябов розрізняє інтереси в залежності від їх носія (особистість, колектив, нація, суспільство), і тому вони називаються особистими, колективними, національними, суспільними, а також за змістом – спрямованістю, глибиною, дієвістю та широтою. Саме тому окрема особистість може володіти цілою низкою інтересів за окресленими вище ознаками, будучи як носієм тільки для неї характерних бажань, так і охопленою інтересами різних вікових, професійних та інших груп аж до національних та суспільних їх проявів [8, 119].

Найбільш повно, як на нашу думку, класифікацію інтересів надала А. Комарова, узагальнивши дослідження А. Здравосмілова, Г. Глезермана, Ю. Плетнікова, В. Куценко та ін. На її думку, інтереси розрізняються за ступенем загальності (індивідуальні, групові, суспільні), за сферою спрямованості (економічні, політичні, духовні), за характером суб’єкта (національні, державні, партійні та ін.), за ступенем усвідомленості (що діють стихійно і на основі розробленої програми), по можливості їх здійснення (реальні та уявні), по відношенню до об’єктивної тенденції суспільного розвитку (прогресивні, реакційні, консервативні) [5, 56].

Весь ряд духовних потреб, в тому числі і естетична потреба особистості, виявляє себе в реалізації різноманітних духовних інтересів, спектр яких дуже широкий і надалі в загальному контексті

естетичної культури має тенденцію до все більшого розгалуження. Найбільш повно ця потреба представлена в художніх інтересах, інтересах до мистецтва, до дизайнерської діяльності як діяльності, що перетворює речі за законами природовідповідності, доцільності, краси та гармонії і є формою естетичної діяльності людини.

Як зазначалося вище конкретизацією потреби в усвідомленому предметному виявленні стає *мотив*. Найбільш поширене значення слова “мотив” є привід, причина, спонукання (звідси “спонукальний мотив”). Мотив неможливий без потреби, так само як він неможливий і без інтересу, тому якщо інтерес вказує на відношення до чогонебудь, що може задовольнити дану потребу, то мотив означає припущену дію на основі вже існуючої зацікавленості об’єктом. Механізм перетворення інтересу в мотив відбувається за рахунок переходу (подумки) від цілеспрямованої уваги до дії, а предмет, що викликав інтерес “стає об’єктом мотиву в ім’я оволодіння ним” [8, 125].

Досліджуючи проблему активності особистості, О. Леонт’єв наголошував на тому, що шлях розвитку потреб починається з діяльності заради задоволення потреб біологічних, а вже потім ці потреби задовольняються для того, щоб діяти; але для того, щоб зрозуміти цей процес з позиції психологічної науки, необхідно розкрити, насамперед, предметний зміст потреб, тобто конкретні мотиви діяльності людини [6, 208]. Вчений так визначає ієрархічну побудову мотивів за функціональними характеристиками: мотив як *мета* (в результаті набуття метою самостійної спонукальної сили або усвідомлення мотиву); мотиви як *стимули* (в результаті виконання ролі збуджуючих, динамізуючих факторів (позитивних, негативних, гостро емоційних, афективних), полишених смислоутворюючої функції; *смислоутворюючі* мотиви, що спонукають діяльність і надають їй особистісний зміст. Важливість мотиву як фактору, що спонукає до естетичної активності О. Леонт’єв вбачає в тому, що реалізація людини як особистості з “завдання на особистісний зміст” переходить в площину вирішення людиною завдання на співвідношення мотивів [6, 205].

Будь-який вид діяльності, в тому числі духовної або естетичної, має в своєму складі і *мету*, яка є “формою виразу, усвідомлення потреби, ідеальною спонукальною силою, заснованою на інтересі і мотиві діяльності... Мета – це результат дії і відношень, що припускається з реалізації того чи іншого інтересу, за яким завжди стоїть потреба, але визначає зміст мети не вона, а інтерес” [8, 128].

З точки зору діалектичної суперечності мети і засобу її здійснення С. Ціалковська визначає мету як щось бажане, ідеально допустиме, що

ґрунтується на пізнанні дійсності і невдоволеності нею як такою, та не відповідає інтересам і потребам. “Як ідеальне утворення вона містить у собі сутнісні моменти, які перешкоджають її реалізації. Знання про них сконцентровані у засобах, що виникають із необхідності реалізації цілей. Знімаючи в собі якості мети, її особливості, засоби все ж відрізняються певною специфічністю, вони відтворюють, виражають обставини, умови життєдіяльності... Існуючи відособлено від цілей, засоби вступають у взаємозв’язки, які іноді призводять до небажаних, непередбачених результатів. Ототожнення, єдність цілей і засобів детермінують утворення бажаного результату” [4, 54]. Під метою в реалізації естетичного ідеалу автор має на увазі саму людину, її прагнення до внутрішньої цілісності і сутнісної самореалізації.

Практично такого ж змісту меті надає і А. Комарова, вказуючи на те, що з одного боку, мета зумовлена зовнішнім світом через потреби і інтерес, і в ній “відображуються протиріччя людини з навколишнім світом, що виникають в процесі його діяльності” [5, 58]. З іншого боку мета є відображенням об’єктивних можливостей розвитку і в цьому сенсі вона відбиває не тільки наявний стан речей, але й оптимальне для особистості. Мета містить в собі як позитивний зміст сутнього, так і негативний його зміст, який не задовольняє суб’єкта і підлягає перетворенню. Оскільки в мету входить і творче завдання перетворення дійсності, вона є “переходом від творення до дії, виступає в якості найближчого безпосереднього усвідомленого мотиву перед початком дії, що спрямовує і регулює початок самої дії” [5, 58]. В результаті реалізації мета втілюється в конкретному предметі або ситуації, що характеризує розв’язання існуючого раніше протиріччя і створення нової реальності. Надалі нові потреби і інтереси народжують нові цілі, а разом із ними і необхідність в нових актах діяльності.

Таким чином, “виникнення і функціонування потреб, інтересів, мотивів і цілей виступає не як окремий і випадковий акт, а як необхідний елемент соціальної детермінації, як ланка діяльності, в якій здійснюється взаємодія і взаємний перехід об’єктивного в суб’єктивне” і навпаки [5, 59].

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. В світлі вирішення завдань нашого дослідження визначення факторів, які спонукають до естетичної активності, їх механізмів функціонування та взаємозв’язку має важливе значення для подальшого окреслення показників та критеріїв формування естетичної культури майбутніх дизайнерів, створення і реалізацію педагогічних умов, за яких цей процес буде найбільш ефективним.

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ АРТУРА ШНІЦЛЕРА

1. *Естетика: навч. посібник* / [Колесніков М.П., Колеснікова О.В., Лозовой В.О. та ін.]; за ред. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 208 с.
2. *Естетика: Підручник* / [Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О.І. Оніщенко, Д.Ю. Кучерюк]; за заг. ред. Л.Т. Левчук. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Вища школа, 2006. – 431 с.
3. *Естетичне виховання: довідник* / [В.І. Мазепа (кер. автор. колективу), А.В. Азархін, В.С. Горський та ін.]; – К.: Політвидав, 1988. – 214 с.
4. *Етика, естетика і теорія культури. Проблеми етико-естетичної теорії: [респ. міжвід. наук. сб., вип. 34 / відп. ред. Л.Т. Левчук].* – К.: Либідь, 1991. – 134 с.
5. *Комарова А.И. Эстетическая культура личности / Алина Ивановна Комарова.* – К.: Вища школа, – 152 с.
6. *Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения. В 2х т. / А.Н. Леонтьев.* – М.: Педагогика, 1983. – 318 с.
7. *Новикова Л.И. Эстетика и техника: альтернатива или интеграция? / Лидия Ивановна Новикова.* – М.: Политиздат, 1976. – 286 с.
8. *Рябов В.Ф. Наш духовный мир / В.Ф. Рябов.* – Л.: Лениздат, 1987. – 158 с.
9. *Узнадзе Д.Н. Экспериментальные основы психологи установки / Д.Н. Узнадзе.* – Тбилиси: Издательство АН ГрССР, 1961.
10. *Художественная деятельность. Проблема субъекта и объективной детерминации / [В.И. Мазепа, В.П. Иванов, Е.П. Шудря и др.]; под. ред. В.И. Мазены.* – К.: Наукова думка, 1980. – 294 с.
11. *Эстетическое воспитание в ВУЗе: [Межвузовский сб. науч. трудов, вып. 7 / отв. ред. Г.П. Выжлецов].* – Л.: Изд. Ленинградского ун-та, 1990. – 156 с.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2013

УДК 811.112.2.09(436)

Оксана Бродська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики німецької мови Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ АРТУРА ШНІЦЛЕРА

У статті здійснено аналіз мовностилістичних особливостей малої прози А. Шніцлера. З'ясовано, що через емоційність словесного вираження знаходить свій вияв оціночне ставлення письменника до ним зображуваного, викликається у читача відповідний емоційний настрій, потрібний для осягнення авторської ідеї. Встановлено, що образність художнього мовлення новеліста досягається використанням різноманітних тропів, які мають зображальну та естетичну функції. З-поміж тропів А. Шніцлер найчастіше вдається до епітетів та метафор.

Ключові слова: Артур Шніцлер, стилістичні фігури, мовні засоби, художній образ, мала проза.

Лит. 9.

Оксана Бродская, кандидат филологических наук, доцент кафедры практики немецкого языка Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ МАЛОЙ ПРОЗЫ АРТУРА ШНИЦЛЕРА

В статье осуществлен анализ лингвостилистических особенностей малой прозы А. Шнитцлера. Определено, что через эмоциональность словесного выражения находит свое выявление оценочное отношение писателя к ним изображаемому, вызывается у читателя соответствующее эмоциональное настроение, необходимое для достижения авторской идеи. Выяснено, что образность художественной речи новеллиста достигается использованием разнообразных тропов, которые имеют изобразительную и эстетическую функции. Из тропов А. Шнитцлер чаще всего прибегает к эпитетам и метафорам.

Ключевые слова: Артур Шнитцлер, стилистические фигуры, языковые средства, художественный образ, малая проза.

Oksana Brodska, Ph. D. (Philology) Docent of Practice German Department Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

LINGUO-STYLISTIC PECULIARITIES OF THE SMALL PROSE BY ARTHUR SHNITZLER

The article is devoted to the linguo-stylistic peculiarities of the small prose by Arthur Shnitzler. It is clarified, that through the emotionality of the verbal expression finds its exposure the estimated attitude of the writer to his representation, excited the reader's appropriate emotional vein that is necessary for achieving the writer's idea. It is established, that the imagery of the artistic speech of the novelist is attained by using of various tropes, which have representative and aesthetic functions. Among the tropes Arthur Shnitzler often applies to epithets and metaphors.

Keywords: Arthur Schnitzler, stylistic figures, language tools, artistic character, short story.

Постановка проблеми. Багатогранна творчість Артура Шніцлера мала значний вплив на розвиток німецькомовного письменства, культури, суспільно-політичної процесі кінця XIX – початку XX ст., справляла